

«Πανεπιστημιακοί Υπότροφοι» ή Διδάσκοντες στα Πανεπιστήμια «με μπλοκάκι»;

Ανάλυση του Συλλόγου Διδασκόντων της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ
Νοέμβριος 2013

A. Εισαγωγή

Στα Πανεπιστήμια εδώ και δύο χρόνια έχουν πάψει οι διορισμοί μελών Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ), ακόμη και εκλεγμένων που υπέβαλαν υποψηφιότητα τέσσερα χρόνια πριν. Σαν αποτέλεσμα το ΔΕΠ γερνά και ταυτόχρονα συρρικνώνεται με ταχείς ρυθμούς λόγω συνταξιοδοτήσεων ή αποχωρήσεων, ακόμη και νέων επιστημόνων που μετά τη δραματική χειροτέρευση των συνθηκών εργασίας στα ΑΕΙ, αναζητούν την τύχη τους στο εξωτερικό. Η γήρανση του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού έχει σημαντικές επιπτώσεις στην επιστημονική ποιότητα των Ελληνικών πανεπιστημίων, αφού, όπως όλοι όσοι γνωρίζουν από ακαδημαϊκά ιδρύματα μπορούν να επιβεβαιώσουν, το παιχνίδι στην διατήρηση της ποιότητας του προσωπικού στο χώρο αυτό παίζεται στη στρατολόγηση νέων ικανών ερευνητών.

Ως συνέπειες, εκτός από την αποξένωση από τις νέες περιοχές της έρευνας και την αποστέρωση από τη δραστηριότητα και το σφρίγος των νέων επιστημόνων, έχουμε και τη συνένωση τμημάτων σε πολυπληθή μαθήματα, το σταμάτημα της προσφοράς αρκετών μαθημάτων, την ερήμωση εργαστηρίων που μπορούν να καθοδηγηθούν μόνον από εξειδικευμένα μέλη ΔΕΠ, την αύξηση των ωρών εργασίας των διδασκόντων. Η κατάσταση αυτή θα χειροτερεύσει ραγδαία τα επόμενα δύο χρόνια στο ΕΚΠΑ λόγω περάσματος στη σύνταξη ενός μεγάλου μέρους του προσωπικού: σε μεγάλα τμήματα θα έχουμε συρρίκνωση του ΔΕΠ κατά 40-50% μέσα σε μία τετραετία.

Διερωτάται κανένας αν το Υπουργείο Παιδείας (ΥΠΑΙΘ) έχει αντιληφθεί το πρόβλημα, και η απάντηση είναι ότι ναι, το έχει αντιληφθεί, αλλά οι μέθοδοι θεραπείας που έχει επιλέξει δυστυχώς είναι στην κατεύθυνση της επιδείνωσης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Να αναφέρουμε μερικές: αύξηση των ωρών διδασκαλίας των μελών ΔΕΠ, εξουσιοδότηση αυτοδύναμης διδασκαλίας στο Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό (ΕΤΕΠ) και στο Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό (ΕΔΙΠ), και τέλος εισαγωγή του θεσμού των διδασκόντων με μπλοκάκι, οι οποίοι θα ονομάζονται «Πανεπιστημιακοί Υπότροφοι» (ΠΥ).

Πριν περάσουμε στους ΠΥ, οι οποίοι αποτελούν το θέμα της παρούσας μελέτης, να αναφερθούμε σύντομα στην ανάθεση αυτοδύναμης διδασκαλίας σε ΕΤΕΠ και ΕΔΙΠ, η οποία ενδεχομένως να μην έχουν καν διδακτορικό. Προβλέπεται από τη διάταξη της παρ. 27 του άρθρ. 39 του πρόσφατα ψηφισθέντα νόμου [4186/2013](#) με την οποία συμπληρώθηκε η παρ 3 του άρθρου 29 του νόμου 4009/11. Η διάταξη αυτή έχει ως εξής:

27. Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 29 του ν. 4009/2011 προστίθεται παράγραφος 3Α ως εξής:

«3Α. Με απόφαση της Συγκλήτου, η οποία εκδίδεται μετά από εισήγηση της Συνέλευσης του οικείου Τμήματος μπορεί να ανατίθεται στα μέλη της κατηγορίας Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.ΔΙ.Π.) και Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) αυτοδύναμο διδακτικό έργο. Η διάταξη αυτή

καταλαμβάνει και τα μέλη Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (ΕΡ.ΔΙ.Π.) και Ειδικού Τεχνικού Προσωπικού (Ε.Τ.Π.) των Τ.Ε.Ι.»

Η προσπάθεια να καλυφθούν τα τρομακτικά κενά που έχει προκαλέσει η μνημονιακή πολιτική στα ΑΕΙ είναι προφανής, όσο επίσης είναι προφανής η υποβάθμιση που προκαλείται με την τεχνητή «αναβάθμιση» τεχνικού προσωπικού σε καθηγητές ΑΕΙ.

Αλλά ας έλθουμε στο θεσμό των ΠΥ.

Β. Ο Θεσμός των ΠΥ

Οι συμβασιούχοι διδάσκοντες στα ΑΕΙ μέχρι σήμερα ήταν οι λεγόμενοι διδάσκοντες «407» από το ομώνυμο ΠΔ 407/1980. Σύμφωνα με την κεντρική ιστοσελίδα του ΕΚΠΑ:

Οι διδάσκοντες του Π.Δ. 407/80 είναι επιστημονικό προσωπικό το οποίο προσλαμβάνεται με Πράξη Πρύτανη με σχέση εργασίας Ι.Δ. ορισμένου χρόνου για τη διεξαγωγή διδακτικού, ερευνητικού, επιστημονικού και οργανωτικού έργου σε οποιοδήποτε γνωστικό αντικείμενο. Η διάρκεια της συμβάσεώς τους καθορίζεται μέχρις ενός πανεπιστημιακού έτους και δύναται να ανανεώνεται ή να παρατείνεται, πλην όμως ο συνολικός χρόνος προσλήψεως δεν δύναται να υπερβεί τα τρία πανεπιστημιακά έτη. Οι ανωτέρω έχουν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις που αντιστοιχούν στην βαθμίδα (του ΔΕΠ) με την οποία έχουν εξομοιωθεί μισθολογικά, βάσει των προσόντων τους.

Οι διδάσκοντες 407 αποτελούσαν έναν παραδοσιακό τρόπο με τον οποίο περιφερειακά ΑΕΙ έλυναν προσωρινά το πρόβλημα στελέχωσής τους μέχρι να επιλεγεί το προσωπικό ΔΕΠ και πολλά μέλη ΔΕΠ του σημερινού πανεπιστημίου έκαναν τα πρώτα τους βήματα μέσω συμβάσεων 407. Η κατάληψη θέσης 407 αποτελούσε τεκμήριο αυτοδύναμης διδασκαλίας, αναγκαίας για την επιστημονική εξέλιξη νέων επιστημόνων που επιθυμούν να ακολουθήσουν ακαδημαϊκή καριέρα. Φέτος, το ΥΠΑΙΘ συρρίκνωσε το συνολικό αριθμό όλων των θέσεων 407 σε όλα τα ΑΕΙ της χώρας στους 31(!), εξωθώντας πολλά περιφερειακά ΑΕΙ στα όρια της απόγνωσης. Στη θέση όμως των διδασκόντων 407, το ΥΠΑΙΘ προωθεί το θεσμό των ΠΥ, που μια βασική διαφορά τους (αλλά όχι η μόνη—θα δούμε αναλυτικά πιο κάτω) είναι ότι αυτοί πλέον θα πληρώνονται από «ιδίους πόρους» των ΑΕΙ.

Οι ΠΥ εισάγονται μέσω της Παρ. 16, άρθρο 34 του ν. 4115/2013: <http://goo.gl/BMe76t> η οποία έχει ως εξής:

Στο άρθρο 29 του ν. 4009/2011 προστίθεται παράγραφος 6 ως εξής:

«6. Επιστήμονες ανεγνωρισμένου επιστημονικού κύρους είτε κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος είτε υποψήφιοι διδάκτορες είτε εξαιρετικής τεχνικής εμπειρίας δύναται να προσλαμβάνονται ως πανεπιστημιακοί υπότροφοι δια πράξεως του οικείου Τμήματος με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου για τη διεξαγωγή διδακτικού, ερευνητικού, επιστημονικού, οργανωτικού, εργαστηριακού ή κλινικού έργου καθοριζόμενου δια της συμβάσεως. Η προκήρυξη του γνωστικού αντικειμένου γίνεται μετά από πρόταση της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα και έγκριση από τη Γενική Συνέλευση Τμήματος. Η διάρκεια της συμβάσεως καθορίζεται μέχρι ενός Πανεπιστημιακού έτους κατά περίπτωση, ανάλογα με τις ανάγκες του Τομέα. Δύναται αυτή να ανανεώνεται ή να παρατείνεται, πλην όμως ο συνολικός χρόνος πρόσληψης δεν δύναται να υπερβεί τα τρία (3) Πανεπιστημιακά

έτη. Η απασχόληση των ανωτέρω δύναται να είναι πλήρης ή μερική και η κάλυψη της αποζημίωσής τους θα γίνεται από υποτροφίες και πόρους που θα εξασφαλίζει το Τμήμα, χωρίς αύξηση της κρατικής επιχορήγησης προς το οικείο Α.Ε.Ι.»

Αρκετά Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της χώρας έχουν ήδη προκηρύξει θέσεις ΠΥ. Σύνομη έρευνα στο διαδίκτυο παρουσιάζει τις εξής προκηρύξεις:

- ΤΕΙ Λάρισας: <http://goo.gl/QBCg3o>
- ΤΕΙ Αθήνας: <http://goo.gl/zcINAN>
- Παν/μιο Κρήτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας: <http://goo.gl/qWmghE>
- Ιατρική Σχολή ΕΚΠΑ: <http://goo.gl/v7Hy2Q>
- Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών: <http://goo.gl/dmQnvE>
- ΤΕΙ Πειραιά: <http://goo.gl/ZbtfUS>
- ΤΕΙ Κρήτης: <http://hoo.gl/ep04xa>
- Δημοσίευμα 23/06/2013 στην εφημερίδα «Το Βήμα της Κυριακής» σχετικά με τις θέσεις ΠΥ: <http://goo.gl/iGlls2>
- Ενδεικτικός αριθμός πιστώσεων ΠΔ 407/80 τα τελευταία ακαδημαϊκά έτη:
 - I. 2010-11: 625 θέσεις (<http://goo.gl/5qm2oi>)
 - II. 2011-12: 250 θέσεις (<http://goo.gl/5qm2oi>)
 - III. 2013-14: 31 θέσεις (<http://goo.gl/Clojmy> και <http://goo.gl/uFA3b1>)

Παρατηρήσεις:

- Στις σχετικές προκηρύξεις ΠΥ των ΤΕΙ δεν περιλαμβάνεται η κατοχή διδακτορικού διπλώματος στα τυπικά προσόντα. Στις περισσότερες προκηρύξεις των ΑΕΙ ζητείται διδακτορικό δίπλωμα, αν και υπάρχουν εξαιρέσεις (π.χ. Τμήμα Κοινωνιολογίας Παν/μίου Κρήτης).
- Οι εργασιακοί όροι των ΠΥ δεν είναι ξεκάθαροι στις προκηρύξεις. Το δημοσίευμα του Βήματος που παρατίθεται αναφέρει ότι οι θέσεις ΠΥ είναι χαμηλά αμειβόμενες και κατά κύριο λόγο ανασφάλιστες.
- Το ίδιο δημοσίευμα αναφέρει ότι η μισθοδοσία των ΠΥ γίνεται από ερευνητικά κονδύλια του οικείου ΕΛΚΕ.
- Οι πιστώσεις ΠΔ 407/80 μειώνονται δραστικά κάθε ακαδημαϊκό έτος.

Συμπεράσματα:

- **Σύγκριση με τις θέσεις ΠΔ 407/80**
 - 1) Οι θέσεις ΠΔ 407/80 έχουν status μέλους ΔΕΠ (συνήθως βαθμίδας λέκτορα ή επίκουρου), πράγμα που συνεπάγεται όλα τα δικαιώματα των μελών ΔΕΠ της αντίστοιχης βαθμίδας, πλην της συμμετοχής στις ΓΣ Τομέα και Τμήματος. Ειδικότερα το δικαίωμα της **αυτοδύναμης διδασκαλίας και έρευνας**, το οποίο αποτελεί βασική αρχή του Πανεπιστημίου (βλ. ενότητα «Ζητήματα Αρχής» παρακάτω). Αντίθετα, οι θέσεις ΠΥ, πρωτοτυπώντας σε παγκόσμια κλίμακα όπως θα εξηγηθεί παρακάτω, δεν διαθέτουν κανένα από τα δικαιώματα αυτά. Σύμφωνα με τον νόμο οι ΠΥ προσλαμβάνονται «... με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου για τη διεξαγωγή διδακτικού, ερευνητικού, επιστημονικού, οργανωτικού, εργαστηριακού ή κλινικού έργου καθοριζόμενου δια της συμβάσεως.»
 - 2) Τονίζουμε ότι τα προηγούμενα έχουν άμεση σχέση με τις μελλοντικές εργασιακές προοπτικές των συμβασιούχων. Τόσο για τις συμβάσεις του ΠΔ 407/80, όσο και των ΠΥ, ο νόμος ορίζει ότι αυτές μπορεί να ανανεωθούν έως και 3 ακαδημαϊκά έτη. Έτσι οι συμβασιούχοι αυτοί έχουν εκ προοιμίου περιορισμένη θητεία, μετά την οποία είναι

αναγκασμένοι να αναζητήσουν θέσεις ΔΕΠ. Η σύμβαση ΠΔ 407/80 ενισχύει σημαντικά τις μελλοντικές προοπτικές του συμβασιούχου, θεμελιώνοντας εμπειρία αυτοδύναμης διδασκαλίας και έρευνας, η οποία αποτελεί ισχυρότατο εφόδιο για διεκδίκηση θέσης ΔΕΠ σε όλες τις χώρες. Από την άλλη πλευρά, οι συμβάσεις ΠΥ δεν θεμελιώνουν τέτοια εμπειρία, συνεπώς ο ΠΥ υστερεί στον ανταγωνισμό για τη διεκδίκηση θέσης ΔΕΠ, αντιμετωπίζοντας το φάσμα της οριστικής εγκατάλειψης της επιστήμης του. Εάν τελικά οι συμβάσεις ΠΥ αντικαταστήσουν τις συμβάσεις ΠΔ 407/80, θα απειληθεί η ανανέωση του ΔΕΠ στα ελληνικά πανεπιστήμια.

- 3) Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας των ΠΥ στη διεκδίκηση θέσεων ΔΕΠ ενισχύεται από τις εργασιακές συνθήκες της σύμβασης. Όπως προκύπτει από το δημοσίευμα της εφημερίδας «Το Βήμα», οι απολαβές των ΠΥ υπολείπονται σημαντικά των συμβασιούχων ΠΔ 407/80 (μισθός αντίστοιχος μέλους ΔΕΠ στη βαθμίδα λέκτορα ή επίκουρου). Επιπλέον, οι θέσεις ΠΥ είναι ανασφάλιστες, ενώ οι θέσεις ΠΔ 407/80 παρέχουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη. Έτσι οι συμβάσεις ΠΔ 407/80 προσφέρουν όλες τις προϋποθέσεις στον συμβασιούχο για να επικεντρωθεί στην έρευνα πέραν των άλλων του καθκόντων (διδασκικών, διοικητικών), ενισχύοντας σημαντικά τις μελλοντικές του προοπτικές για εκλογή σε θέση ΔΕΠ. Αντίθετα, οι συνθήκες εργασίας των ΠΥ (ανεπαρκής μισθός, ανασφάλιστη εργασία) τους υποχρεώνουν στην αναζήτηση άλλης εργασίας για να βιοποριστούν. Κάτω από τέτοιες συνθήκες η ερευνητική δραστηριότητα είναι αδύνατη. Αυτό, σε συνδυασμό με την απουσία εμπειρίας αυτοδύναμης διδασκαλίας, οδηγεί νομοτελειακά¹ τους ΠΥ στην οριστική εγκατάλειψη κάθε ελπίδας για εκλογή σε θέση ΔΕΠ στο μέλλον.
- 4) Οι θέσεις ΠΔ 407/80 χρηματοδοτούνται από το κράτος ενώ οι θέσεις ΠΥ χρηματοδοτούνται από ίδια κεφάλαια του οικείου ιδρύματος, χωρίς επιπλέον κρατική χρηματοδότηση. Θα αναλύσουμε παρακάτω τις επιπτώσεις αυτής της διαφοροποίησης.

Συμπέρασμα: Ο θεσμός των ΠΥ, σε αντίθεση με τις θέσεις ΠΔ 407/80 εμποδίζει την ανανέωση του ΔΕΠ στο Πανεπιστήμιο.

- **Ζητήματα αρχής:** Το περιεχόμενο της έννοιας του Πανεπιστημίου καθορίζεται εδώ και αιώνες από συγκεκριμένες αρχές και αξίες σε όλο τον κόσμο. Στην Ευρώπη, σταλάγματα αυτών καταγράφονται στην **MagnaCharta** (<http://goo.gl/9TMZcq>) των **Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων**². Μερικές από αυτές τις αρχές είναι:

- 1) Τα Πανεπιστήμια είναι αυτόνομα ιδρύματα στο επίκεντρο κοινωνιών που είναι διαμορφωμένες διαφορετικά, λόγω γεωγραφικής και ιστορικής κληρονομιάς. Το Πανεπιστήμιο παράγει, εξετάζει, αποτιμά και μεταβιβάζει την παιδεία μέσω της έρευνας και της διδασκαλίας. Για να

¹Η νομοτέλεια αυτή τεκμηριώνεται από την εμπειρία των ιδιωτικών κολλεγίων. Και εκεί η διδασκαλία έχει διαχωριστεί από την έρευνα, με αποτέλεσμα νέοι ελπιδοφόροι επιστήμονες που αναλώνονται στη διδασκαλία, σύντομα να χάνουν επαφή με την επιστήμη και σε λίγα χρόνια να βγαίνουν έξω από το στίβο της ακαδημαϊκής κοινότητας. Είναι σπάνιες οι περιπτώσεις νέων ερευνητών που ξεκίνησαν διδάσκοντας σε ιδιωτικά κολλέγια στην Ελλάδα και κατάφεραν κατόπιν να διατηρήσουν την έρευνά τους και να εξελιχθούν. Οι ΠΥ θα έχουν και το επιπλέον μειονέκτημα της πενιχρής αμοιβής.

²Bologna1988, υπογεγραμμένη από 755 Πανεπιστήμια σε 80 χώρες, περιλαμβανομένης και της Ελληνικής Συνόδου Πρυτάνεων.

ανταποκριθεί στις ανάγκες του κόσμου που το περιβάλλει, η έρευνα και η διδασκαλία του πρέπει να είναι ηθικώς και πνευματικώς ανεξάρτητη από κάθε εξουσία και οικονομική δύναμη.

- 2) Η διδασκαλία και η έρευνα στα Πανεπιστήμια πρέπει να είναι αδιαίρετη, για να μην μένουν πίσω από τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας και της προόδου της επιστημονικής γνώσης.

Στο ίδιο κείμενο, σχετικά με τα μέσα επίτευξης αυτών των στόχων, αναφέρονται τα εξής:

- 1) Η στελέχωση με διδάσκοντες και ο κανονισμός για τη νομική τους υπόσταση πρέπει να υπακούουν στην αρχή ότι η έρευνα είναι αδιαίρετη από τη διδασκαλία.
- 2) Με την κατάλληλη επιχορήγηση, ανάλογα με τις ειδικές περιστάσεις, κάθε Πανεπιστήμιο πρέπει να διασφαλίζει τις ελευθερίες των φοιτητών του και να εξασφαλίζει τις συνθήκες που θα τους δώσουν τη μόρφωση και την εκπαίδευση που επιθυμούν να αποκτήσουν.

Από αυτά συνάγεται ότι η πανεπιστημιακή διδασκαλία δεν είναι στατική, δεν νοούνται προγράμματα σπουδών που καθορίζονται από το κράτος, αλλά πρόκειται για μια δυναμική διαδικασία η οποία αναπροσαρμόζεται διαρκώς στα νέα δεδομένα της έρευνας και τις ανάγκες της κοινωνίας. Αυτό ακριβώς είναι και το περιεχόμενο του όρου «αυτοδύναμη διδασκαλία». Δυστυχώς, όπως εξηγήσαμε προηγουμένως, ο θεσμός του ΠΥ στερείται αυτών των θεμελιωδών αρχών. Εκεί ακριβώς εδράζεται και η παγκόσμια³ πρωτοτυπία του.

Πιο συγκεκριμένα: Είναι ακριβώς λόγω των παραπάνω αρχών που σε καμία χώρα, εντός ή εκτός Ευρώπης, η ανανέωση του ΔΕΠ δεν γίνεται προκηρύσσοντας θέσεις με σύμβαση έργου. Προκήρυξη πανεπιστημιακής θέσης σε όλο τον κόσμο σημαίνει διαδικασία αναζήτησης του καλύτερου ανάμεσα στους υποψήφιους, και ως τέτοια είναι η κορυφαία λειτουργία του πανεπιστημίου. Γιατί «καλύτερος» νοείται εκείνος που έχει τις καλύτερες προοπτικές να υλοποιήσει τους σκοπούς του πανεπιστημίου, ανάλογα με τα ουσιαστικά του προσόντα πρωτίστως (ερευνητικό πρόγραμμα) και δευτερευόντως τα τυπικά (τίτλοι σπουδών): Εξετάζεται δηλαδή αν ο υποψήφιος έχει να επιδείξει αυτοδύναμο ερευνητικό κυρίως έργο και αν διαθέτει ερευνητικό πρόγραμμα το οποίο διαβλέπεται να δώσει σημαντικά αποτελέσματα στο μέλλον. Αν, με άλλα λόγια, έχει όλα εκείνα τα εχέγγυα που εξασφαλίζουν ότι την θέση που θα του δοθεί θα την χρησιμοποιήσει για να πάει την έρευνα μερικά σκαλοπάτια παραπάνω, προς όφελος των φοιτητών και της κοινωνίας.

Έτσι λοιπόν, αντί για ανανέωση του ΔΕΠ, ο θεσμός των ΠΥ φαίνεται να καταστρέφει κάθε προοπτική, τόσο για τους νέους επιστήμονες όσο και για το ίδιο το πανεπιστήμιο.

Από την άλλη πλευρά, η φύση των θέσεων ΠΥ αντανάκλα την αντίληψη που έχουν για το πανεπιστήμιο εκείνοι που τις θέσπισαν. Φαίνεται δηλαδή το κράτος να θεωρεί πως η έρευνα και η διδασκαλία στο πανεπιστήμιο δεν είναι παρά μια διεκπαιρευτική εργασία που μπορεί να ανατεθεί «κατ'αποκοπή» σε κάποιου είδους υπεργολάβους. Από την άλλη πλευρά, η εμμονή του νόμου στη μισθοδότηση των ΠΥ από τους ίδιους πόρους του

³Πολύ πέρα από την Ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή παράδοση, τέτοιος θεσμός δεν απαντάται ούτε και στα Αμερικάνικα πανεπιστήμια. Οι ανάλογες θέσεις «teachingassistant» εκεί δεν προκηρύσσονται επίσημα, πρόκειται για εσωτερική διαδικασία του εκάστοτε τμήματος, και συνήθως ανατίθεται περιορισμένο διδακτικό έργο (ασκήσεις, εργαστήρια, κλπ) με σκοπό την μικρή οικονομική ενίσχυση υποψήφιων διδασκόντων. Για να επιστρέψουμε στην Ευρώπη, ένα ανάλογο των θέσεων ΠΥ είναι στη Γαλλία (θέσεις «Ater» ή «alocatairemoniteur»), οι οποίες όμως αναλογούν στις θέσεις ΠΔ 407/80 (αυτοδύναμη διδασκαλία και έρευνα).

πανεπιστημίου (χωρίς επιπλέον χρηματοδότηση), ωθεί το πανεπιστήμιο στον περιορισμό της ερευνητικής του δραστηριότητας: Μοιραία οι πόροι για την πρόσληψη ΠΥ θα προέρχονται από συγκεκριμένα ερευνητικά προγράμματα μελών ΔΕΠ του τμήματος (με χρηματοδότηση από το κράτος, ή την ΕΕ, ή τον ιδιωτικό τομέα). Έτσι κύριο κριτήριο επιλογής των ΠΥ αναδεικνύεται η συμβατότητά του με το συγκεκριμένο πρόγραμμα, αποκλείοντας με αυτό τον τρόπο νέους ερευνητές με ταλέντο, δικές τους ιδέες και δικό τους ερευνητικό προσανατολισμό. Αυτό το πανεπιστήμιο δεν θεραπεύει καμία επιστήμη, παρά μόνο δημιουργεί και συντηρεί πανεπιστημιακά φέουδα. Το αποτέλεσμα είναι να μένει διαρκώς πίσω από τις διεθνείς εξελίξεις και να οδηγείται με γρήγορους ρυθμούς σε μααρασμό. Αυτός άλλωστε ήταν και ο κύριος λόγος που το μοντέλο της έδρας εγκαταλείφθηκε από τα Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Συμπέρασμα: Ένα τέτοιο τοπίο θυμίζει έντονα το παρωχημένο καθεστώς της έδρας στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το μοντέλο αυτό η Ελληνική κοινωνία το ξεπέρασε στις αρχές της δεκαετίας του 1980, και η τωρινή οικονομική συγκυρία δεν είναι ικανή να δικαιολογήσει κανενός είδους επιστροφή σε αυτό.

- **Ζητήματα χρηματοδότησης:** Το γεγονός ότι οι θέσεις ΠΥ δεν υποστηρίζονται οικονομικά από το κράτος, πολύ πέρα από την αντίθεσή του με τις αρχές των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων, είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό για τους εξής λόγους:
 - 1) Η χρονική συγκυρία στην οποία θεσπίζονται οι θέσεις ΠΥ, φαίνεται να χαρακτηρίζεται από την επιχειρούμενη συρρίκνωση του πανεπιστημίου με μειώσεις προσωπικού, τόσο σε επίπεδο διοικητικών υπαλλήλων (διαθεσιμότητα), όσο και σε επίπεδο ΔΕΠ (πολυετής αναμονή αδιόριστων μελών ΔΕΠ, πάγωμα προκηρύξεων νέων θέσεων ΔΕΠ, κλπ). Οι ανάγκες εκτέλεσης των προγραμμάτων σπουδών θα οδηγήσουν σε αθρόες προσλήψεις διεκπεραιωτών διδακτικού έργου, όπως οι ΠΥ, οι οποίοι θα οδεύουν στην εγκατάλειψη της επιστήμης τους.
 - 2) Διαφαίνονται 3 τρόποι (αυτο)χρηματοδότησης τέτοιων θέσεων για το ήδη υποχρηματοδοτούμενο πανεπιστήμιο: Θέσπιση διδάκτρων, χρήση των κονδυλίων του ΕΛΚΕ, και χορηγίες θέσεων ΠΥ από ιδιώτες. Από τις παρούσες προκηρύξεις θέσεων ΠΥ φαίνεται ότι προς το παρόν τα πανεπιστήμια χρησιμοποιούν τα κονδύλια του ΕΛΚΕ. Όμως, η εισαγωγή διδάκτρων στο σύντομο μέλλον είναι αναπόφευκτη, δεδομένης της σταθερής επιδίωξης των «μεταρρυθμιστικών» προσπαθειών του ΥΠΑΙΘ να σπρώξει όλες τις λειτουργίες των ΑΕΙ σε εργολαβίες που θα πληρώνουν οι εταιρείες διαχείρισης περιουσίας των ΑΕΙ, στις οποίες θα μετεξελιχθούν οι ΕΛΚΕ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κρατική χρηματοδότηση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση βαίνει διαρκώς μειούμενη ενώ ταυτόχρονα όλο και περισσότερες λειτουργίες χρηματοδότησης παραπέμπονται στους «ιδίους πόρους» των ΑΕΙ, η καθιέρωση διδάκτρων αποτελεί προφανή λογική συνέπεια. Από την άλλη πλευρά, η ενεργοποίηση χορηγιών από ιδιώτες θα εισήγαγε τον ιδιωτικό τομέα στη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, υποβαθμίζοντας σε κάποιο βαθμό τα πανεπιστήμια σε επίπεδο ΙΕΚ. Το ενδεχόμενο αυτό δεν μπορεί να αποκλειστεί, δεδομένων τόσο των λόγων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, όσο και του ιστορικού παρεκκλίσεων που έχει επιδείξει στο παρελθόν μέρος τη ελληνικής πανεπιστημιακής κοινότητας από τις αρχές και τις αξίες που διέπουν το πανεπιστήμιο. Η ισχύουσα πρακτική της χρήσης ερευνητικών κονδυλίων για τις διδακτικές ανάγκες ενέχει σοβαρότατους κινδύνους επιβίωσης για το πανεπιστήμιο:

- I. Περαιτέρω συρρίκνωση της ερευνητικής δραστηριότητας: Κάτι τέτοιο θα κάνει αμφίβολο τον στόχο της ανέλιξης του Ελληνικού πανεπιστημίου στα διεθνή rankings, τα οποία κατά κύριο λόγο αφορούν την έρευνα.
- II. Απεμπόληση της διαδικασίας εκπαίδευσης νέων ερευνητών: Ακόμα και η ισχνή χρηματοδότηση νέων ερευνητών από ερευνητικά κονδύλια θα εκλείψει, στρέφοντας την πλειονότητα των ταλαντούχων φοιτητών μακριά από την έρευνα και μακριά από τη χώρα (braindrain).
- III. Αποκλεισμό του Ελληνικού πανεπιστημίου από την διεθνή επιστημονική κοινότητα: Οι κανονισμοί των χρηματοδοτικών οργανισμών (π.χ. Ε.Ε) αποκλείουν τη χρήση ερευνητικών κονδυλίων για την κάλυψη διδακτικών αναγκών, και αυτό περιλαμβάνει και τα overheads.
- IV. Ένας τέτοιος αποκλεισμός θα σύρει αναπόφευκτα το Ελληνικό πανεπιστήμιο στην εσωστρέφεια. Η εμπειρία του παρελθόντος είναι αλγεινή: Κάτι τέτοιο δεν οδηγεί μόνο σε φαινόμενα μαρασμού αλλά και διαφθοράς.

Τελικό συμπέρασμα: Από τα στοιχεία που παρατέθηκαν συμπεραίνεται ότι η θέσπιση των ΠΥ οδηγεί:

- Στη σταδιακή αλλά γρήγορη εξαφάνιση των θέσεων ΠΔ 407/80.
- Στο πάγωμα της ανανέωσης των αφυπηρετούτων μελών ΔΕΠ.
- Στη σταδιακή επαναφορά του θεσμού της έδρας.
- Στο πάγωμα των προσλήψεων των ήδη εκλεγμένων μελών ΔΕΠ.
- Στην απομόνωση της ερευνητικής δραστηριότητας στην Ελλάδα από τη διεθνή κοινότητα.

Είναι προφανές ότι ο θεσμός αυτός είναι οπισθοδρομικός και, αν συνεχίσει να εφαρμόζεται, θα αποδειχθεί καταστροφικός για το Ελληνικό πανεπιστήμιο.